

Carl Franke

Ca 1888 Carl Franke (C. Franke/Skellefteå museum)

Heinrich Carl Christian Franke var född i Salzgitter, Hannover 1840-09-14 som son till Gustav och Johanne Franke. Vid utvandringen på 1850-talet var hans yrke musiker. Han dör 1919-11-06 hos dottern i Sundsvall.

Carl lämnade tidigt föräldrahemmet och sökte sig till ett resande sällskap som turnerade i Tyskland. Där spelade han trumpet.

Carl träffade spanjoren Johan Joseph Riego (1810-1869) och hans hustru norskan Anna Johanna Stiegler (1823-1891). De var en artistfamilj som sysslade med lindans och akrobatik.

Carl blev erbjuden att turnera med deras sällskap i Sverige och Finland.

Paret Riegos dotter Josefina uppträder redan som liten som lindansös. Men 1855 skedde en brytning med fadern och varken Josefina eller hennes syskon turnerade någonsin mer med Joseph. Pappan försörjde sig då med att åka tunt

och visa s.k. Panorama. Han dog 1869 på fattighus och inga anhöriga nämns i hans dödsannons. Han hade nog gjort något oförlåtligt.

Josefina fortsatte med lindans och varieté tillsammans med sina syskon. Framför allt med sin yngre bror.

Men en olycka 1862 med en skenande häst ändade hennes karriär då hon blev tvungen att amputera ena benet.

Då snabbutbildade hon sig till fotograf. År 1863 öppnade hon egen ateljé i Sundsvall. År 1864 var "Fina" i Åbo och Kuopio som fotograf och visade, inspirerad av sin far, panorama i Köping.

År 1863 så flyttade Carl till Luleå där han fick anställning som musiker i Musique Corps tillhörande Konglige Norrbottens Fältjägare.

Carl hade hela tiden varit förtjust i Josefina. De gifte sig 1865-09-03 och hon flyttar till Luleå där sonen Rudolf Franke, döpt efter Finas bror, föds samma år.

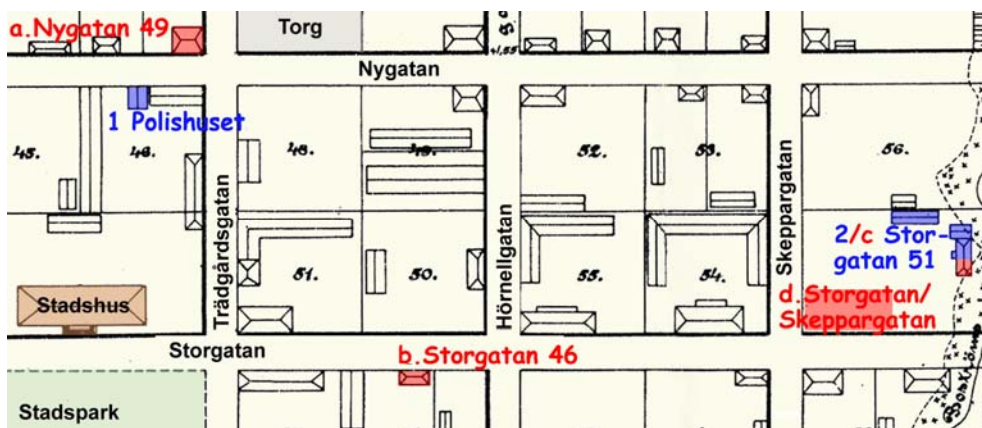

1866-09-12 Tjänsten som stadstjänare i Skellefteå annonseras ut (Skellefteå Nya Tidning)

Carl söker och får tjänsten som stadstjänare i Skellefteå. Det innebar att vara brandvakt, polis och lykttändare. Paret flyttar till en tjänstebostad i dåvarande polisstationen i Skellefteå 1866-09-21.

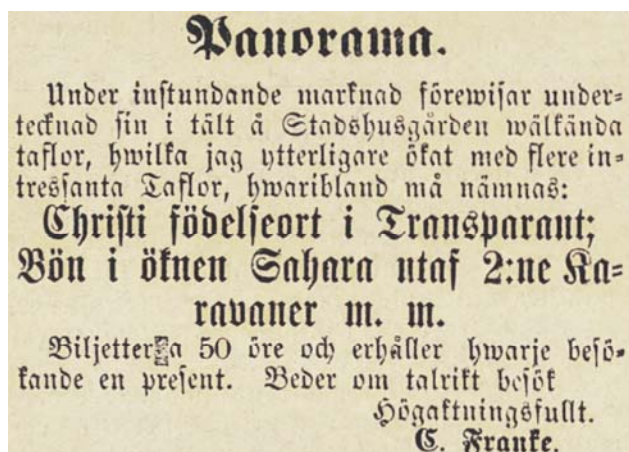
År 1873 sade Carl Franke upp sig som stadstjänare och hyrde ett hus på Storgatan 51 av källarmästare Lundberg. Huset hade 1863-70 bebotts av skolläraren och kantorn Anders Lundberg som fått en fast tjänst och flyttat till Brännan. Huset kallades därför i folkmun för Lundbergs gård.

Fina hade längre sökt ett större utrymme för sin ateljé. De köpte huset av Lundberg och året därpå flyttade de ateljén "en trappa upp till vänster" i Lundbergs gård.

1883 Karta med Franke's två bostäder (1-2) i blått och fyra ateljéer (a-d) i rött

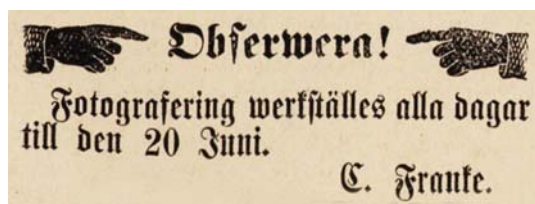
Med start 1877-08-22 började namnet C. Franke användas på vykortsförsäljning och det året tog han över panoramavisningarna.

1877-09-19 Panorama på höstmärknaden. Carl hade visningar 1877-1889 (Skellefteå Nya Tidning)

Det finns flera typer av panoramavisningar. Vid de äldsta, som det förmodligen här är frågan om, placerades breda målningar runt rummets väggar. Mellan målningarna och åskådarna byggdes det upp en förgrund för att ge känsla av djup. Helst skulle rummet vara runt och åskådarna flyttade runt för att se bilderna.

Men det var Josefina som stod för fotograferingen och hennes namn fanns på kartongen.

1881-06-08 så annonserade Carl Franke för första gången om att hans utförde fotografering (Skellefteå Nya Tidning)

Ateljén blir alltmera ett familjeföretag där Josefina och Carl arbetar sida vid sida. Även barnen

deltar i arbetet och utbildar sig därmed till fotografer.

1893-08-07 Ibland åkte Carl ut till kunden (Skellefteblad)

Omkring 1891 döper Carl om ateljén till enbart Franke men fortsatte att underteckna annonser med C. Franke. Orsaken var förmodligen att ateljén var ett familjeföretag där även Josefina och barnen fotograferade.

Franke användes därefter som ateljénamn. Undantag är åren 1905-07 där Carl efter hustruns död återtog namnet C. Franke.

År 1894 fick de pris på en fotoutställning i Luleå. Fr.o.m. 1895 är medaljerna med på alla fotografier.

1900 Nyblivne 60-åringen Carl (Franke/Skellefteå museum)

År 1895 bygger de ett nytt hus med långsidan mot Storgatan och gaveln mot Skeppargatan.

Öster om huset rann Boströmsbäcken. På norra sidan byggdes en jättelik spegelvägg vars syfte var att släppa in ljus i ateljén.

1901 ca Carl Frankes Fotografi-Ateljér i hörnet Storgatan och Skeppargatan (C. Franke/Skellefteå museum, färglagd)

Efter en kort tids sjukdom avlider Josefina på julafton 1904.

1890 ca Josefina Franke.

(C. Franke/Skellefteå museum, färglagd)

Åren 1905-1907 återgår Carl till ateljénamnet C Franke. Förmodligen för att framhäva att nu var det bara han som fotograferade och inte några av barnen eller andra medhjälpare.

Men 1908 blev ateljénamnet åter Franke. Någon i familjen hjälpte då förmodligen honom med fotograferingen. Det enda barnet som då bodde i Skellefteå var Henrietta och hon hade tidigare hjälpt fadern med fotograferingen.

Ca 1910 Carl Franke hemma hos dottern Henrietta som står längst till höger vid sin make skeppsklarrare Hjalmar Nygren (Franke/Skellefteå museum, färglagd)

1911 ca Frankes retuscheringsateljé
(Franke/Skellefteå museum, färglagd)

Ateljén övertogs på hösten 1916 av Sundborg & Lindberg.

Carl dog i Sundsvall hos dottern Thyra, som då var änka och drev ateljén Peterzén & Franke.

1919-11-06 Dödsannonsen (Norra Västerbotten)

Åke Lundgren skrev 2017 en roman Panorama som bygger på Carl och Josefina liv.

Musikern Carl Franke

Carl var musiker från början och även fortsättningsvis mycket intresserad av musik. Redan 1883 fanns det reportage i tidningarna om att hans dåvarande kvartett med blås- och stränginstrument spelat på tillställningar.

Ca 1875 Frankes Hornmusikkår. Stående: Franke, Fogman, NN, Vahlberg. Sittande: Svedberg, Vahlberg (J. Franke/Skellefteå museum, färglagd)

År 1889 bildades Skellefteå Musikförening. De fick en övningslokal i stadshuset och spelade på

Ca 1890. Frankes hornmusikkår med handlande K. J. Lindberg, slaktare C. Karlsson och NN Berglund och sittande Carl Franke och stadskamrer G. Jonsson (C. Franke/Skellefteå museum, färglagd)

Barnen Franke

1. Carl Rudolf *1865-08-07 f i Luleå, d. i Amerika
2. Johanna Henrietta "Jetta" (1866-1941) f i Söderhamn. Gift 1886 med skeppsklareraren Carl Hjalmar Nygren När han avled så flyttade hon 1923 till en dotter i Stockholm.
3. Amalia Josefina "Fina" (1868-1951) f i Skellefteå och d i Härnösand. Hon hade egen fotoateljé i Stockholm. Gift med musikdirektör Emil Trobäck i Stockholm.
4. Gustaf Henning (1870–ca 1937) d i Amerika
5. Maria "Mimmi" (1872-1931). Gift med fabriksör Gordon Brolin i Stockholm
6. Sally Thyra Sophie (1874-1955) f i Skellefteå och d i Härnösand. Gift med Oscar Peterzén i Skellefteå.
7. Stefania Elisabeth "Fanny" (1875-1899) f i Skellefteå och d i Stockholm. Var en tid skådespelerska. Gift med köpman Knut Brolin, Stockholm
8. Heinrich Oswald (1877-1880)
9. Emma Kristina (1879-1955). Gift 1911 med direktör Konrad Andersson (1877-1958) i Sundsvall.
10. Henning Konstantin (1881-1887)
11. Johan Napoleon f 1883. Far till Amerika 1911 där han sedan dör. Inskriven i Skellefteå sjömanshus 31 aug. 1899. Ett tag fotograf i Härnösand. Ägde en stor fotoateljé i Amerika
12. Karl Arvid (1887-1888)

Stig Sandström, stigsand49@gmail.com, www.lokalhistoriaskelleftea.se